

TEATER V

Livingstones Kabinet præsenterer

FETCH!

**en fysisk
musikperformance
om fællesskaber
og længsler**

BAGGRUNDSMATERIALE

udarbejdet af Nicklas Bertelsen

KÆRE ELEVER OG LÆRERE

Velkommen til forestillingen FETCH af og med Livingstones Kabinet.

Dette materiale er tænkt som baggrundsmateriale for forestillingen og indeholder, udover en præsentation af forestillingen og af kompagniet Livingstones Kabinet, artikler om de tematikker, som forestillingen bringer i spil, og som har været til inspiration for kompagniet i udvikling af forestillingen.

Materialet kan læses og diskuteres i klassen før eller efter jeres teaterbesøg.

Forhåbentlig vil de give jer input til refleksion og perspektivering af jeres oplevelse af forestillingen.

Rigtig god fornøjelse med FETCH!

Mange hilsner

Livingstones Kabinet

INDHOLD

Praktisk info.....	3
Om forestillingen.....	4
Hunden under huden.....	5
Natur versus kultur.....	6
Hunden som rollemodel.....	7
Lugtesansen.....	9
Teskt fra forestillingen.....	11
Om Livingstones Kabinet.....	12

PRAKTISK INFO

På scenen:

**Antoinette Helbing, Jan Vesala, Taneli Törma,
Nicole Hogstrand (cello), Pauline Hogstrand (bratsch)
og Pete Livingstone (klaver og hundelyde)**

Tekster af: **Pete Livingstone og Livingstones Kabinet**

Iscenesættelse: **Nina Kareis**

Komponist: **Pete Livingstone**

Scenografi: **Johan Kølckjær**

Koreografi: **Jan Vesala, Antoinette Helbing**

Koreografisk Konsulent: **Adelaide Bentzon, Esther Wrobel**

Lysdesign: **Sonja Lea** (tilpasset af Martin Danielsen)

Lyddesign: **Erik Christoffersen**

Kostumier: **Ane Kjær**

Dramaturg: **Jörn Burmester Wium**

Dramaturgisk konsulent: **Björn Wium**

Produktionsledere: **Kristian Hegner Specht & Dorte Wium**

Assistent og forestillingsleder: **Kajsa Bohlin**

Lydansvarlig/Afvikler: **Michael Brøndum**

Kommunikation og presse: **Lena Hedegaard/Art Attack & Tine Bertelsen**

Undervisningsmateriale: **Nicklas Bertelsen**

Grafisk layout: **Riis Graphics**

Fotos: **Bjarne Stæhr**

Videotrailer: **Søren Meisner**

Producent: **Anny Neel Dirchsen**

Kommunikationsansvarlig (Teater V): **Mie Andersson**

Billet- og forhusansvarlig (Teater V): **Nina Jensen**

Teaterleder (Teater V): **Pelle Koppel**

Varighed: Ca. 1 time.

Forestillingens sprog er dansk, engelsk og lidt svensk.

Billetter: 40 kr. pr. stk., når minimum 6 unge under 25 år følges ad.

Billetbestilling: billet@teater-v.dk

Teater V har åbent for personlig henvendelse

tirsdage fra 14 til 17 og torsdage fra 10 til 14.

Du kan i samme tidsrum ringe til os på tlf. nr. **20 18 80 81**

Mød de medvirkende: Skuespillerne mødes gerne med jer til en snak efter forestillingen.

Yderligere information / aftaler om samtaler efter forestillingen:

Kontakt Lena Hedegaard på lena@artattack.dk tel. **20 33 75 07**

OM FORESTILLINGEN FETCH!

Hvor går **grænsen mellem dyr og menneske**, når det kommer til stykket? Er der noget i os mennesker og i vores tid, der vækker længsler om et liv i **tættere kontakt med vores sanser og instinkter**? En længsel efter vores oprindelige natur? Efter naturen? **LIVINGSTONES KABINET** udfordrer disse spørgsmål med legesyge, alvor, humor og uforudsigelighed i musikperformancen **FETCH!**

I et sært og dragende univers af **instinkter, længsler**, melankoli og subtile magtforhold møder vi 6 performere og musikere i jakkesæt. Scenen er sat med tre store tremmebure, en bunke grene, en cello, en bratsch og et klaver.

Vi befinder os i en **slags mærkelig loge**, et hemmeligt selskab eller en tosset sekt, hvor deltagerne udfører et absurd ritual, der har til formål at **vække hunden, der ligger på lur lige under vores hud**. De længes efter at træde ind i **en verden, hvor sanserne er spillevende**, en verden **fyldt med dufte, lyde, farver og sanselighed**. De er drevet af en længsel efter noget gammelt og oprindeligt fra tidernes morgen, hvor mennesket og hunden mødtes for første gang.

FETCH! er en højenergisk fysisk performance med dans, objektmanipulation, nykomponeret musik og electronica og med Livingstones Kabinets karakteristiske evne til at levere det uventede og uforudsigelige. På scenen er et internationalt ensemble med medvirkende fra Tyskland, Sverige, Finland og Skotland.

Instruktør Nina Kareis siger: *"Jeg tror, at vi lige under vores hud har en uudtalt længsel efter noget oprindeligt og sanseligt, efter fællesskab, sammenhængskraft og en kontakt med vores instinkter. Men vi har ikke tid til at mærke den og lytte til den. Med FETCH undersøger vi, i Livingstones Kabinets karakteristiske og absurde scene-sprog, om vi kan finde en måde at give efter for denne længsel og træde ind i en sanselig verden, hvor sproget ophører og hvor mennesket og hunden forenes i et og samme øjeblik."*

BAGGRUNDSMATERIALE til forestillingen

HUNDEN UNDER HUDEN

Beretning fra sindets fantastiske virkelighed

Den britiske **neurolog og forfatter Oliver Sacks** (1933 – 2015) beskriver i sin bog *The Man Who Mistook His Wife For A Hat* en ung medicinstuderende ved navn Stephen der opsøgte ham i hans praksis: Stephen havde i en periode taget euforiserende stoffer og havde haft en utrolig livlig drøm hvori han var en hund. Da han vågnede, var det som om hans lugtesans pludselig var forstærket, nøjagtig som en hunds. Lugte og dufte han aldrig før havde bemærket var pludselig overvældende. Stephen var i stand til at orientere sig og finde vej med sin lugtesans alene, nærmest som om han 'så med næsen'. Han fandt tilstanden euforisk. Han var pludselig i sine sansers vold, tænkte langt mindre end normalt og gik slet ikke op i hvad der var 'passende' eller 'normalt', men udelukkende hvad der føltes naturligt, rart og instinktivt.

Stephen beskriver at han besøgte en isenkræmmer hvor han uden problemer kunne genkende hver vare på duften alene. Da han skulle behandle sine patienter, behøvede han ikke kigge på dem, da de hver især havde en unik duft der gjorde, han vidste hvem de var med det samme. Et 'duft-ansigt', som han kaldte det. Han kunne lugte deres følelser – frygt, tilfredshed, glæde – og genkendte hvert gadehjørne, hver butik og hvert område i New York alene på duften.

"Det var som at have været farveblind og pludselig opdage farver", fortalte Stephen. Han følte en impuls til at røre ved og dufte til alt, inklusive andre mennesker, men lod være, da det ville virke upassende. Normalt havde Stephen et meget intellektuelt, afmålt og akademisk væsen, men gennem lugtesansen forvandlede han sig til et mere spontant, løssluppet og legende menneske. I hvert fald indtil at tilstanden forsvandt igen efter tre ugers tid.

"Det var rart at vende tilbage til en normal tilstand, men også et kæmpe tab", sagde Stephen. "Jeg forstår nu, hvad det er vi giver afkald på som civiliserede mennesker. Vi kan ikke bare være civiliserede, vi har også brug for det andet; det primitive og sanselige".

En historie som Stephens kan give anledning til at spørge, om det i virkeligheden er usundt, at vi lever en tilværelse 'oppe i hovedet', og om vi ikke kunne have godt af at en gang imellem at være mere i vores sansers vold?

"Jeg kalder et dyr, en art, eller et individ fordærvet når det mister sit instinkt og når det vælger, hvad der er skadeligt for det" – **Friedrich Nietzsche**

NATUR VERSUS KULTUR

Kvæler civilisationen det naturlige?

Er samfundet - med alle dets regler, pligter og love - i virkeligheden med til at gøre mennesket mindre lykkeligt og frit? **Psykoterapiens fader, Sigmund Freud** (1856 - 1939), mente at mennesket gav afkald på sine instinkter - herunder lugtesansen - når det lod sig civilisere. At spise ordentligt ved middagsbordet, at sidde stille otte timer ad gangen i skolen, at rette ryggen, være beregnende, nøjagtig og i stand til at planlægge - endda at være monogam, ikke-voldelig eller at tage hensyn til andre: Alle disse egenskaber var i virkeligheden naturstridige, tillærte evner, der ganske vist gjorde os til dydige samfundsborgere, men også var med til at ødelægge meget af det sjove og naturlige ved at være menneske. 'Kulturel frustration', kaldte Freud det.

Den samme forudsigelighed, der gør samfundet sikkert, gør os også deprimerede, fordi den indre hund bliver lagt i lænker.

Spørgsmålet er om denne kulturelle frustration gør, at vi længes efter en mere naturlig tilstand, med adgang til leg, spontanitet og frihed i stedet for sure pligter og en evig jagt på at leve op til samfundets forventninger?

Det moderne liv byder på meget vi *skal*, men sjældent på særlig meget vi *vil*, som vi f.eks. så det i tilfældet med Stephen, der lykkeligt løb gennem New Yorks gader mens han snusede til lygtepæle og lod sig overvælde af sine sanseindtryk. Man forestiller sig, hvordan folk omkring ham må have kigget vredt på hans udsejler for fordi han i sin glæde ikke levede op til kravene for korrekt opførsel, men mon ikke han følte sig lykkeligere end de gjorde?

Børn og leg

Måske det bedste eksempel på 'kulturel frustration' findes hos børn. Børn i vesten går længere og længere i skole med det resultat at deres fritid bliver frarøvet dem. Den amerikanske **psykolog Peter Gray** skriver i en artikel på internetmagasinet aeon.co:

"Da jeg var barn i halvtredserne, fik jeg og mine venner to uddannelser: Vores skoleuddannelse og vores jæger-samler uddannelse. Vi legede sammen i nabolaget på tværs af aldersgrupper næsten hver dag efter skole, ofte til efter mørkets frembrud. Vi havde tid til at udforske, tid til at kede os og overvinde kedsomheden, tid til at rode os ud i problemer og løse dem, til at læse tegneserier og hvad vi ellers havde lyst til at læse frem for de bøger vi fik udleveret i skolen. De ting jeg lærte i min jæger-samler uddannelse har været langt mere betydningsfulde i mit voksenliv, end hvad jeg lærte i skolen."

I skolen bliver man god til at følge regler og svare 'rigtigt' på de spørgsmål læreren stiller, men legen gør barnet mere kreativt, socialt og selvstændigt. Meget af børns fundamentale udvikling sker gennem leg: Det er her de øver sig på at være voksne. Men i takt med at børn i en tidligere og tidligere alder skal være ansvarlige og pligtfulde, stiger tilfældene af psykiske problemer blandt unge og de bliver paradoksalt dårligere til at klare sig senere i livet des mere de går i skole.

Vi ser dette allertydeligst i lande som Japan, Kina og Sydkorea, hvor børn går endnu mere i skole end i Vesten, og hvor selvmordsraten er blandt verdens højeste. Og på trods af de lange skoledage klarer asiatiske elever sig dårligt, når de endelig skal ud og arbejde. Grays teori er, at det er fordi de aldrig har tillært sig de kreative evner man udvikler gennem fri og spontan leg.

HUNDEN SOM ROLLEMODEL

Måske kuren mod kulturel frustration, lange skoletimer og depression findes i at vende blikket mod hunden og finde ud af hvad den kan lære os? Akkurat som Stephen befinder den sig i en slags ubekymret zen-tilstand, hvor den leger sig igennem tilværelsen og er i harmoni med sine sanser og sin natur, uden at skue hverken fremad eller bagud.

En hundeejer beskriver det således: *Vores store og avancerede hjerner har helt sikkert gjort os til jordklodens dominerende race ... , men de har også medført enormt meget lidelse. Dyr finder total tilfredshed i nuet. Hvis vi mennesker f.eks. mister et ben er det en katastrofe. Hvis en hund mister et ben, løber den rundt igen få timer senere. Vi har brug for dyrene for at minde os om, at der er en verden uden for vores hoveder.*

Den britiske filosof Mark Alizart (f.1975), der har skrevet bogen *Dogs: A philosophical guide to our best friend*, gør sig lignende tanker. Han mener, at hunde har fået et ry som væsener der er 'uværdige' og 'beskidte' og at de i stedet for at blive set ned på, fortjener at blive ophøjet og gjort til rollemodeller for menneskelig opførsel. Især fordi de er ekstremt optimistiske væsener der besidder en glæde få andre væsener kan hamle op med: *"Hunden er blevet trynet i årtusinder af andre dyr, mens den levede af rester og råddent kød. Senere satte mennesket den i snor. Og alligevel blev den aldrig hærdet som hyænen eller gribben. Ej heller blev den deprimeret, som dyrene i zoologisk have. Nej, den blev venligere, mere følsom, mere spirituel. Dette må vi kunne lære af, for vores egen verden bliver hårdere og hårdere. Flere og flere af os bliver overhalet i den evige jagt på fremskridt og velstand. Samfundet bliver mere og mere konkurrencepræget. Klimaforandringer ødelægger vores fremtid. Så nu kan vi spørge os selv: Bør vi blive mere aggressive, som ådselæderen? Bør vi give op, som cirkusdyret? Eller bør vi blive endnu mere godhjertede, som hunden?"*

Og ikke alene er hunden ganske ukuelig og i stand til at ryste smerte og ubehag af sig hurtigere end noget menneske, den har også en forfriskende oprigtighed der gør at man altid kan stole på den.

Når hunden logrer med halen, ved du at den er glad for at se dig. Modsat mennesket har den aldrig bagtanker eller skjulte intentioner. Den udtrykker til hver en tid sin uforbeholdne mening, lyver ikke, går ikke synderligt op i hvad andre synes om den og lever et simpelt, jordnært liv uden at kræve for meget.

*"A man may smile and bid you hail, yet wish you to the devil.
But when a good dog wags his tail, you know he's on the level"*

(Digt af ukendt oprindelse)

Diogenes, Jean-Léon Gérôme, 1860

Et liv som hund

Det var nøjagtigt disse egenskaber den gamle græske filosof Diogenes (412 f.kr. - 323 f.kr.) fandt beundringsværdige ved menneskets bedste ven. Diogenes var så fascineret af hunden, at han valgte at leve som en: Han boede på gaden og sov under den åbne himmel, spiste med hænderne og udtalte efter sigende, at jo tættere man var på sin egen indre hund, des mere menneskelig blev man.

Diogenes mente at sand lykke tilhørte den, der afsvar samfundet, familien, politiske tilhørsforhold og gav alle deres ejendomme væk. Et af hans kerneprincipper var altid at sige sin mening, nøjagtig som hunden, når den gør. Mennesker, sagde Diogenes, var ikke til at stole på og havde alt for høje tanker om sig selv. De kunne lære en del af hundens ærlighed og simple tilgang til livet.

Diogenes' filosofi medførte meget spot og latterliggørelse fra folk omkring ham, men nøjagtig som en hund rystede han al hån af sig og levede ufortrødent efter sine egne regler.

LUGTESANSEN

En sans, du nødtigt vil undvære

They haven't got no noses, the fallen sons of Eve ... Oh, for the happy smell of water, the brave smell of a stone!

G.K. Chesterton

Hvad hvis man - modsat Stephen - mistede sin lugtesans i stedet for at få den forstærket? Lugt og smag er ofte ting, vi tager for givet, og de fleste af os ville nok hellere være foruden vores smagsløg end vores syn eller hørelse. Dog er lugtesansen kraftigt undervurderet. I samme artikel, hvor Oliver Sacks beretter om Stephen, beretter han også om en mand der pga. et slag til hovedet mistede lugtesansen.

"Lugte? Jeg tænkte aldrig over dem", sagde han, "men da jeg pludselig intet kunne lugt, var det som at være blind. Tænk over hvor mange ting vi lugter: Foråret, byen, bøger, havet, andre mennesker. Min verden er blevet markant fattigere".

Aldrig har jeg været så begejstret for lugten af gammel ost

Og tænk, hvis man endda levede af at smage på ting, men pludselig var ude af stand til det. Madjournalisten Laura Bøge Mortensen beretter i en [artikel på DR](#) om, hvordan det er at være uden smagssans som følge af Covid-19. En morgen vågnede hun og måtte konstatere, at hverken hendes havregrød, appelsinjuice eller gårsdagens risalamanden smager af noget som helst:

"Det smager på ingen måde, som jeg havde regnet med. Kirsebærrene virker en anelse søde, men de mangler kirsebærsmagen. Risalamanden smager som at række tungen ud ad vinduet. Ingen spor af vanilje eller mandler", skriver hun. Hun betegner sig selv som et farvefjernsyn der er gået tilbage til sort/hvid. "Det er en decideret skrækelig følelse. Lige meget hvor længe jeg gnasker løs, så sker der ingenting i min mund".

FAKTA OM MENNESKERS OG HUNDES LUGTESANS

Vidste I at...

- Den menneskelige næse kan opfange omkring en billion (100.000.000.000) forskellige lugte.
- Lugtesansen er den ældste sans. Selv encellede organismer er i stand til at fornemme deres omgivelser gennem lugt.
- Det er lugtesansen der gør, at vi kan smage nuancerne i maden. Uden lugt kan vi kun smage de fem grundsmage: salt, surt, sødt, umami og bittert.
- Hunden er i stand til at finde vej via sin lugtesans alene.
- Hunden kan kende mennesker på duften og endda lugte forskel på tvillingepar.
- Hunden kan dufte følelser, herunder angst, glæde eller sørgmodighed, dette fordi særlige dufthormoner udskilles når vi er hhv. bange, glade og kede af det.
- Hunden kan trænes til at lugte om dens ejer er ved at få et epileptisk anfald, har for lavt blodsukker eller er ved at udvikle kræft.
- Hunden kan trænes til at lugte bomber og skjulte våben.
- Hunden kan gætte en anden hunds alder alene på lugten.
- Hunden kan spore hvilken retning en duft kommer fra og bruge denne egenskab til bl.a. at spore forsvundne mennesker.
- Hunden har cirka 44 gange så mange celler i næsen som mennesket har.

Hvorfor er dufte forbundet med minder?

Vi har formentlig alle prøvet at en bestemt duft frembragte et stærkt minde der nærmest transporterede os tilbage i tiden til der hvor vi mødte duften første gang. F.eks. kan duften af friskbagt brød pludselig minde os om den lille café i Paris vi besøgte for fire år siden, eller en bestemt parfume kan give minder om et gammelt kæresteforhold. Disse duftminder har en tendens til at være meget kraftigere end minder der sættes i gang af noget man ser eller hører. Billeder fra fortiden skylder ind over en og skaber en kraftig følelse af nostalgi. Man genkalder sig ikke bare fortiden, men er tilbage i den.

At kraftige minder kan opstå når man udsættes for en bestemt duft skyldes at lugtcenteret i hjernen er direkte forbundet med hippocampus - den del af hjernen der husker - og amygdala - den del af hjernen der skaber følelser.

THE NATURE OF THE FETCH

af Pete Livingstone

The nature of the fetch is what?

The nature of the fetch is only this.

From frozen Siberian tundra to the warm Serengeti plain From the times of man, of animal bone

And still before the times of the human race.

And our mothers and fathers did the same

From fireside to hillside and the cool lake

For the sake of work or perhaps the sake of play

They gave us our first taste of the moist bark,

And for sure it stayed with us,

For which of us cannot remember the day

We first should bite into wood and grain

So strange and plain,

Like a taste which had always lain beneath our tongues

And those who raised us and played with us knew

That this was old, as old as the cave

As old as the first brave one of us who could not refrain

From watching, first from afar, then closer still

Flame in our eyes in the murk of the night,

Until the scent of meat drew us nearer

Crawling close to the dirt and under the line of their sight

Until, in the end, in the light we stayed,

So still and brave.

The nature of the fetch is no more than this

The nature of the fetch is as old as the cave

(Tekst fra forestillingen)

BAGGRUNDSMATERIALE til forestillingen

OM SCENEKUNSTENSEMBLET LIVINGSTONES KABINET

Livingstones Kabinet er et internationalt scenekunstensemble baseret i København.

Ensemblet blev grundlagt i 2000 af instruktør Nina Kareis (Danmark) og komponist Pete Livingstone (Skotland). Livingstones Kabinet har altid set sig selv som et kollektiv med skiftende aktører, forfattere, komponister, koreografer, performere, dramaturger, musikere, scenografer og instruktører, der sammen skaber tværkunstnerisk scenekunst med et helt særegent og meget genkendeligt scenesprog. Deres arbejde karakteriseres af en billedrig visuel stil og en stram og koreografisk iscenesættelse, ledsaget af nyskrevet live- og indspillet musik og lyddesign.

Siden 2002 har ensemblet produceret og co-produceret 15 forestillinger - både i mindre og større skala. Livingstones Kabinet har desuden medvirket i forestillinger og co-produceret med andre teatre i Danmark: Det Kongelige Teater, Kaleidoskop, Bådteatret, Riddersalen og Café Teatret. I 2012 blev forestillingen KLIP præmieret af Statens Kunstfonds Scenekunstudvalg, som et af de mest spændende scenekunstværker det år. I 2008 blev forestillingen Babble nomineret til en Reumert.

Livingstones Kabinet modtager i øjeblikket driftsstøtte og international udviklingsstøtte af Statens Kunstfonds Scenekunstudvalg.

KILDER:

Oliver Sachs: Manden der forvekslede sin kone med en hat: beretninger om sindets fantastiske virkelighed (1985)

Maria Lisette Jacobsen: [Længslen efter urtid](#) (blogindlæg)

Peter Gray: [Children today are suffering a severe deficit of play](#) (netartikel på aeon.co)

Mark Alizart: Dogs: A philosophical guide to our best friend (forlaget Polity Press, 2019)

Laura Bøge Mortensen: [Det er en decideret skrækkelig følelse](#) (artikel på DR)

